

Sommerferie i Mollerup i 50'erne...

Set med en kjøwenhavners øjne

Sonja Larsens mormor; Nielsine Charlotte Amalie Schachsen (pigenavn) og morfar; Jens Christian Andreasen, siddende forrest. Imellem dem står Sonja Larsens mor; Henny Andreasen, og bagved hendes brødre, Sonjas onkler; fra venstre: Christian, Hans, Richard og Anker. Sidstnævnte overtager gården, da Sonja Larsens bedsteforældre flytter ind til Mollerup. Billedet er muligvis taget ved bedsteforældrenes sølvbryllup. Privatfoto

Af Sonja Larsen - 2019

MIN MORMOR, NIELSINE SCHACHSEN, var født 1890 og min morfar Jens Christian Andreasen var født 1887. De blev gift i 1912 og overtog på samme tid et mindre landbrug på 30 tønder land der var bygget på marken nær "trinbrættet" i Mollerup. Gården med tilhørende marker var - så vidt vides, en udstykning fra min mormors fædrene gård. 1946 flyttede de til "byen", hvor de købte et hus, nabo til forsamlingshuset, og her blev de boende til deres død i hhv. 1959 og 1962.

Samme år mine bedsteforældre flyttede til "byen", overtog min morbror Anker Andreasen og min tante Sinne gården; da var jeg 6 år og min søster 8 år.

Mine første erindringer fra ferieophold på gården i Mollerup var nætter, hvor det tordnede. Jeg erindrer at blive vækket og taget op af min lune seng. Alle sad derefter i en rundkreds på spisestole i køkkenet og ventede på, at uvejret drev over. Formodentligt fik de voksne tordenkaffe, men klar var man til at gå i aktion, hvis lynet slog ned i gården. Ellers husker jeg ikke særlig meget fra den tid mine bedsteforældre havde gården.

I forbindelse med, at hjemmet i Mollerup blev udstyret med toilet og rindende (koldt) vand, blev der samtidig lavet et værelse ud til vejen, hvorfor der kom endnu et vindue i facaden. Privatfoto

De første år efter mine bedsteforældre var flyttet til huset i byen, var der intet toilet bygget, men et "das" var der i tørveskuret. Efter nogle år fik min bedstefar lavet et lille rum i bryggerset med toilet og håndkumme, og en enkelt vandhane med koldt vand -men dog vild luksus.

Mine bedsteforældre var født i de tider, hvor sparsommelighed var en dyd, grænsende til det nærige; der skulle spares. Dels vidste man jo aldrig, hvordan tiderne ville blive, og dels havde, især min bedstefar, hele sit liv levet i trange kår.

Huset havde to stuer, hvor det dog kun var den ene, der blev brugt i hverdagen. Den anden, "den pæne stue", blev kun brugt, når der i vinterens løb var nabokomsammen, og selv om der så blev fyret godt op, var det svært at fortrænge lugten af mug og kulde fra stuen, som ikke havde været varmet op i lange tider.

Stuen der i det daglige blev brugt var møbleret med en chaiselong, et firkantet spisebord, spisebordsstole, et skrivebord, en kakkellovn, og en stor vægtefon. Min bedstefar var den første i Mollerup, der havde fået installeret telefon, og havde derfor fået telefonnummeret: Ørum nr. 1. Da min bedstefar udover at have telefon, også var en intelligent mand, kom der ofte folk rundt omkring fra Mollerup på besøg, dels for at låne telefonen, og dels for at få et godt råd om dette og hint. Jeg mindes ikke, at nogen blev budt på kaffe eller andet når de kom - kun en spisestuestol...

Når der var telefon til min bedstemor, hvilken næsten aldrig skete - jeg tror hun var lidt bange for den anordning - skulle hun i alt fald først "redes" dvs. have glattet håret og have et rent forklæde på, før hun kunne tage telefonen...

Min bedstefar blev af byens befolkning aldrig kaldt andet end "Musikeren". Fra før han blev gift, spillede han ofte til bal rundt omkring i landsbyerne, og dette fortsatte han med langt ind i sit ægteskab.

Penge var der jo ikke mange af, så min bedstemor måtte ofte tage sig af malkningen og fodringen, når min bedstefar havde spillet den halve nat for at tjene lidt penge. Min bedstefar havde på det tidspunkt, hverken havde bil eller cykel og måtte derfor i mange år gå de mange kilometer, der var til landsbyerne, for at spille - og gå hjem igen.

Han var en mester på violin, trækbasun og vistnok flere andre musikinstrumenter. Efter nogle år lagde han spilleriet på hylden, spillede kun hjemme i stuen, men navnet "Musikeren" blev dog hængende ved ham resten af livet.

Køkkenet i huset bestod af et langt bredt køkkenbord, et mini hjørneskab samt et stort gammelt komfur, der skulle fyres i med tørv. Der var en forsænkning bagerst på komfuret, der altid var fyldt med kogende vand, såfremt selvfølgelig at der var fyret op i komfuret. Der var ikke indlagt vand i køkkenet, dette måtte tages ude i bryggerset, hvor der var én koldt vandshane. Under et lille bord i bryggerset stod "grisespanden". Alt, hvad der ikke kunne spises ved bordet eller af anden grund blev kasseret, røg i spanden. Hver eller hver anden dag gik min bedstemor ud på gården med spandens indhold til grisene, i bytte fik hun avisen fra dagen før.

Hvad man måtte leve med på landet var de mange fluer, og mine bedsteforældre blev ikke skånet. I et hvert køkken hang en eller flere fluefangere ned fra loftet. En fluefanger var et aflangt stykke tape, der var klistret på begge sider, det blev udskiftet efter behov, eller når der sad flere hundrede døde fluer tæt ved hinanden.

Ferien

Når sommerferien begyndte for os københavnere skulle vi på sommerferie i Møllerup. Den første gang vi skulle rejse alene hele den lange vej, var min søster og jeg hhv. 6 og 8 år. Vi tog fra København ved 7 tiden om morgenen fra Københavns Hovedbanegård. Om halsen havde vi alle - flere hundrede børn der skulle på ferie - et manillamærke i en snor med navn og adresse på feriestedet. Min mor sagde farvel, kiggede på min søster og sagde: "Tove nu må du love mig, at se godt efter din lillesøster". Min søster begyndte at græde. Ansvar for en lillesøster, var næsten for tungt at bære, når man kun var 8 år.

Vi kørte med tog til Korsør, sejlede til Nyborg. Derefter fortsatte vi med tog til Fredericia og kørte så med bumletog til Viborg. I Viborg skiftede vi så til "den røde skinnebus" og var fremme ved 18-tiden på Møllerup trinbræt. Det var en lang rejse for småpiger, men vi så hvert år frem til ferien med længsel.

At ankomme til Møllerup var for os københavnere som at komme på den anden side af jorden, og dog - som årene gik, var det som at komme til noget velkendt, alt var, som det havde været året før, der blev aldrig tilført hjemmet noget nyt, med mindre det var strengt nødvendigt.

Vi sov på loftet under tonstunge klamme dyner, jeg i en stor gammel træseeng, min søster i omvendt chaiselong. På kolde dage, fyldte vores bedstemor skoldhedt vand fra en forsænkning i komfuret på metalvarmedunke og lagde i sengen, det var en blandet fornøjelse.

Mange morgener vågnede vi op til duften af nybagt brød, og glædede os men nej, brødene var stuvet af vejen i "kælderet", resten af det gamle franskbrød skulle først spises op, på den måde fik vi næsten altid kun gammelt brød!

Mellem kl. 10 og 11 skulle vi ofte ned af vejen til "fryseboksen". Frysehuset var et fælles lille anliggende for alle byens beboere. Huset var som et lille lysthus i størrelse, og det lå centralt midt i byen. Mollerups beboere havde hver sin lille fryseboks, og her hentede man så sit kød til næste dags "unden"(middagsmad), og fik sig lige en sludder med naboerne.

Da mine bedsteforældre, som før nævnt, havde købt hus nabo til Forsamlingshuset skete det ofte, at de fik besøg, når der var bal i Forsamlingshuset.

Huset i Mollerup, hvor Sonja Larsens bedsteforældre ind, da de flyttede til "byen" Huset ligger på Mellemgade, lige ved siden af forsamlingshuset. Privatfoto

Jeg husker, hvordan min mors yngre kusiner kom ind for at få krøllet håret. Ofte kom de jo på cykel ude fra gårdene og skulle derfor først have sat håret, lige før ballet begyndte. Det tunge jernkrøllejern blev varmet på komfuret og afprøvet i pergamentpapir, blev papiret svedent var det naturligvis for varmt til håret. Min søster og jeg så til med stor fornøjelse og så frem til, at vi engang selv skulle deltage i balfalderæet.

Vi plagede altid vores bedstemor om at gøre besøg rundt omkring i byen, og der var nok at besøge, morbrødre, tanter, kusiner og fætre samt mine bedsteforældres søskende, alle boede i området mere eller mindre. Min bedstefars bror Niels Peter var den lokale smed. Han var en skælm, og hans ynglingsætning var og blev "fanden rasme". Hans kone Mariane havde et glimt i sine kønne brune øjne og en knold i nakken.

Betagende var det, når essen var varm, og hestene skulle skoes, vi forstod aldrig, at det ikke gjorde ondt på hestene. Ved siden af smeden var der "brødudsalg", og her boede bagerkonen Olga med det store hvide forklæde; en mild kone der tilsyneladende altid var i godt humør. Hun havde vist en mand, der var murer, men han eksisterede ikke i vores bevidsthed.

Brugsen der lå lidt længere henne på modsatte side, besøgte vi næsten hver dag for små indkøb. Alt blev skrevet "på bogen", som min bedstefar betalte én gang om måneden.

Min bedstemor var ud af en søskendeflok på 9. Hun var som ung noget af en skønhed, blev der fortalt, hvilket også fremgår af billeder fra den tid. Hun havde 4 søstre og 4 brødre. Hendes forældre havde haft en stor gård, og det var vist ikke til "måde", at hende øjne faldt på Jens Christian Andreasen, men en flot ung fyr havde han vist været, og godt gift blev hun da også.

Senere i livet viste han sit værd. Han havde altid interesseret sig for politik og kaldte sig "Husmand med stort H". Som følge deraf havde han gennem mange år flere tillidsposter inden for husmandsbevægelsen, ligesom han virkede i det daværende Landstinget i flere år.

Blandt min bedstemors søskende var der et hold tvillinger, Astrid og Jakob Schachsen. Jakob blev gift med Johanne, og sammen fik de 3 piger og 1 dreng. Den yngste af pigerne hed Gerda og var jævnaldrende med mig. Jeg havde derfor min gang på deres gård, der lå lidt uden for byen. Når Gerda havde overstået sine "pligter", og dem havde hun en del af, susede vi rundt i byen. Det hændte, at vi ikke kunne komme af sted, fordi Gerda skulle passe sin lillebror.

En af disse aftener skulle hun, udover pasning af lillebror Christian, også holde øje med en ko, da det var tæt på tiden, hvor den skulle kælle. Det var hvad der skete netop den aften, og uden telefon måtte vi to 12-13-års tøsere tage imod kalven og sørge for at få den flyttet over i en ren bås med halm. "Fødslen" forløb som den skulle, og kalven kom til at ligge rent og godt, men hvor så min lyserøde kjole ud...

De fleste af min bedstemors søskende boede i Mollerup og omegn, og vi besøgte dem jævnligt i sommerferien. Der var Astrid og Anders (Ejs), Martha og Niels, Kristine og Peter. De havde alle deres særpræg, og var hver især så hyggelige at besøge. Man afventede aldrig en invitation, men kom bare, blev budt på kaffe og sad og snakkede om, hvad der var sket siden sidst.

1946 overtog min morbror Anker og tante Signe som sagt gården efter mine bedsteforældre. Der skulle gå 10 år før de fik deres første barn, og vel 5 før den næste og sidste kom dumpende. Min søster Tove og jeg tilbragte meget tid på gården, selvom vi boede hos mine bedsteforældre i "byen".

Vi sov jævnligt derude. Vores tante var altid god for et spil "Stenrækker". Vi legede på høloftet og i staldene, og vi forundredes over malkningen af køer, da mælk for os "Kjøwenhavnere" kom ud af en flaske...

På den tid brugte man selvbindere, når man høstede. Jeg ser min tante for mig stakke negene og vende dem, når de skulle "vejre". Efterfølgende skulle høet køres hjem. Fantastisk var det at sidde højt på et hølæs, vi var aldrig helt sikre på at læsset ikke væltede, men det må have været stakket godt, for det væltede heldigvis aldrig.

Det var en uskreven regel, at man skulle være helt stille i middagspausen, når der skulle soves til middag - man havde jo været tidligt oppe. Vi, min søster og jeg -tog ofte et tæppe ud på græsplænen, spiste ribs og læste bøger, medens middagsroen stod på.

Jordbærrene måtte ikke røres, de skulle syltes. For at undgå, at vi alligevel blev fristet, rev min tante omhyggeligt jorden omkring bærrene så vi ikke kunne nå dem uden at blive afsløret af fodspor, og respekt det havde vi, så vi måtte jo holde os fra dem.

Det er nu efterhånden henved 70 år siden, at sommerferierne blev holdt på landet for min søster Tove og jeg, og meget har ændret sig. Udviklingen har vel gjort, at mange ikke kan forholde sig til ovenstående.

For mig har det været en dejlig proces, at dykke ned i min barndomstid, og det at huske tilbage har givet grobund for megen diskussion min søster og jeg imellem.

Gården udenfor Mollerup, (Flarupvej 9) hvor Sonja Larsens historie tager sit udspring, er stadig i familiens eje. Sonja Larsen er i dag bosiddende i Viborg, red.